

ENSOR EN DE RECHTERLIJKE WERELD

door Jozef VAN OOTEGHEM

Voorzitter van de Rechtbank van Koophandel te Brugge

Ets "De goede rechters" van Ensor.

Op de griffie van elke rechtbank van koophandel wordt, zoals men weet, een handelsregister gehouden waarin de handelaars, die in het rechtsgebied van die rechtbank een handelswerkzaamheid uitoefenen, op hun verzoek worden ingeschreven.

Enige tijd geleden werd vastgesteld dat Baron James ENSOR, die op 13 april 1860 te Oostende geboren is, op 11 augustus 1941 (dus in volle oorlog en aan de leeftijd van 81 jaar) op zijn verzoek in het handelsregister te Oostende werd ingeschreven onder nummer 11.107 voor de uitbating onder de handelsnaam James ENSOR van een handel in pronkstukjes, schelpen, fantasie-juwelen, uitzichten, postkaarten en "souvenirs d'Ostende" aan de Vlaanderenstraat 23, Oostende waar hij ook woonde en waar zich thans het Ensormuseum bevindt.

Bij de inschrijving is de op 6 augustus 1941 door het Ministerie van Economische Zaken bij toepassing van artikel 12 van het besluit nr. 27 van 18 oktober 1940 gegeven toelating om handel te drijven gevoegd.

Artikel 1 van het besluit nr. 27 bepaalde dat alleen de handelaars die voor 10 mei 1940 ingeschreven waren in het handelsregister eetwaren en koopwaren mochten kopen en verkopen terwijl artikel 12 van het besluit bepaalde dat het Ministerie van Economische Zaken toelating om handel te drijven en om een inschrijving in het handelsregister te vragen kon geven aan de personen, die dit vroegen.

De toelating, die het Ministerie van Economische Zaken aan ENSOR gaf, had betrekking niet op een nieuwe zaak maar op een zaak, die ENSOR sinds 1905 effectief exploiteerde zoals vermeld staat in de inschrijving.

Ook de ouders van ENSOR, een tante van ENSOR en twee ooms van ENSOR hadden te Oostende een handel in pronkstukken, schelpen, "souvenirs d'Ostende" e.d. uitgebaat.

De contacten van ENSOR met de rechterlijke wereld bleven niet beperkt tot zijn inschrijving in het handelsregister op hoge leeftijd.

Uit verscheidene belangrijke werken onder meer het schilderij "De goede rechters" uit 1891, de ets met dezelfde naam uit 1894 en het schilderij "De rode rechter" uit 1900 blijkt dat ENSOR belangstelling had voor het gerecht van zijn tijd en er.... geen hoge dunk van had.

In het merkwaardig boek "Ensor Catalogue raisonné of the paintings" oppert de auteur Xavier TRICOT de mening dat de drie genoemde werken op satirische wijze de zaak COUCKE en GOETHALS illustreren.

COUCKE en GOETHALS konden in 1860 nog tot de zwaarste straffen veroordeeld worden door een rechtscollege dat de door de beschuldigen gesproken taal geheel onmachtig was (!).

Als anecdote kan ook aangehaald worden dat in de periode van de creatie van de drie werken tegen enkele familieleden van ENSOR en nog enkele andere handelaars in pronkstukken, schelpen, souvenirs d'Ostende" e.d. een proces werd ingespannen uit hoofde van namaak van een postkaart die een baadster voorstelt.

De eiser in die zaak werd bijgestaan door Mr. Paul WAUWERMANS, een beroemd advocaat en auteur van diverse rechtskundige werken o.a. van het thans nog soms geciteerd "Manuel pratique des sociétés commerciales".

De Oostendse handelaars van hun kant hadden voor hun verdediging beroep gedaan op een Brugs advocaat maar ENSOR had voor hen advies gevraagd aan Mr. Edmond PICARD, die eveneens een beroemd advocaat was en stichter van de "Journal des Tribunaux" (nog steeds een zeer belangrijk juridisch tijdschrift) en die, zo heet het in de catalogus van de grote Ensorentoonstelling te Parijs van 1900, afgebeeld staat op het werk "De goede rechters" in de rol van advocaat.

Het proces eindigde met een mild vonnis.

MINISTÈRE DES AFFAIRES ÉCONOMIQUES

BRUXELLES, le
43, rue de la Loi.

6. 8. 1941

Direction Générale
des Classes MoyennesC/VP. 2e Direction.
N° 12.937/41/69.N. B. — Prière de rappeler dans la réponse la
date de la dépêche et les mentions ci-dessus.

ANNEXE

Monsieur le Baron,

Comme suite à votre demande du 6 juin 1941, j'ai l'honneur de vous faire savoir que vous êtes autorisé à faire le commerce de : bibelots, coquillages, bijoux de fantaisie, cartes postales et souvenirs d'Ostende, et à requérir à cette fin, votre immatriculation au registre du commerce.

La présente autorisation vous est accordée en application de l'art. 12 de l'arrêté N° 27 du 18 octobre 1940 sur la police du commerce.

Agréez, Monsieur le Baron, l'assurance de ma considération distinguée.

POUR LE SECRÉTAIRE GÉNÉRAL :

Le Directeur Général,

A. VAN CAILLIE.

À Monsieur le baron James ENSOR,
Rue de Flandre, 27,
OSTENDE.

Opgave van Hoofdinschrijving

1. Naam, voornamen en woonplaats: 2. Plaats en dagteekening van geboorte: 3. Nationaliteit (1):

ENSOR. Baron James | te Oostende, den | Belg.
27 Rue de Flandre | 13 April 1900 | J
Oostende

4. Huwelijksche voorwaarden, naam van den echtgenoot: Ongehuwd.

Dagteekening van het huwelijk of van de beslissing waarbij het contract is gewijzigd: -

5. Machtiging om handel te drijven (gehuwde vrouw — minderjarige), dagteekening der akte: -

6. Handelsnaam waaronder het bedrijf of de handel wordt gedreven: James Ensor

7. Aard van het bedrijf of van den handel: Prontstudies, schelpen, Fantatie, juweelen, uitdienen, postkaarten

8. Datum waarop de exploitatie van de handelszaak in het rechtsgebied is begonnen: Soer 10 jaar 1900 door zijn heer
Geopold. Belgicaans. 1900

9. Adres van de hoofdzaak: Oostende - idem

10. Directeurs of gevolmachtigden van de hoofdzaak: namen, voornamen, woonplaats:

1. Filialen en bijkantoren (2): a) in België; b) in de kolonie; c) in het buitenland:

Adres:

3) De ondergeteekende Baron James Ensor verklaart deze opgave echt en waarachtig.

Gedaan te Oostende, den 11 Augustus 19 41.
(Handtekening.)

Baron James Ensor

Vermeldingen te doen door de Griffie.

Ingeschreven ter Griffie van de Rechtbank van Koophandel te Oostende
en 9. 9. 19 41, onder nr. 11.107, boekdeel 15, jaar 1941, folio 34
ontvangen Honderd vijfenveertig frank.

De referendaris griffier,

C. J. J. J.